

Insaisissable Image, Marcel Hanoun

Xcèntric

el cinema del CCCB

Insaisissable Image, Marcel Hanoun

15 GENER. 2009

1

XCÈNTRIC

15/GENER/09

vídeo, la seva és una obra feta amb la “urgència i la necessitat”: la d’un artesà del cinema que treballa les seves matèries, la d’un dels grans desconeguts del seu art.

Octubre à Madrid per Marcel Hanoun

“No és octubre. Vaig associar les paraules “Madrid” i “octubre” per la seva sonoritat”. Aquest film és a la vegada un film de llibertat i de limitació, un film de veritat i de ficció. Ha acabat per existir, per fer-se real a través de totes les dificultats, reals o provocades, totes les contradiccions que pot trobar un cineasta a cada moment. En l’instant mateix, per exemple, en què intento dir aquest text, llegeixo aquest text –ja que estic escrivint-lo– i el llegiré més endavant, davant d’un micròfon, en un auditori... Estic dient-lo. Em diuen: «No has de comentar les teves pròpies imatges, la teva veu és massa greu, massa impostada, massa trista», seria un error... Agafo aquest mot al vol, el faig meu... El trençaré, l’acariciaré, el doblegaré i el plegaré, el deixaré enlairar-se i reprendre’l i trençar-lo. El vull així, com he volgut aquest film”.

* Marcel Hanoun, “Comentari”, a *Marcel Hanoun*, Ça, Albatros, 1973.

Per André Techiné

“A *Octubre à Madrid* Techiné fa *tabula rasa* de molts tabús cinematogràfics.

Planificació, preparació, intencions, disposició, rodatge ja no tenen sentit aquí, o més aviat, es veuen paradoxalment posats en el seu lloc precís: el de ser elements arbitràriament aïllats i purament abstractes. La pel·lícula no dóna la impressió d’improvisar-se davant nostre sinó de pertorbar condicions i circumstàncies, no únicament per trobar el seu camí sinó realment per existir. Sol·licitat constantment per la profusió d’una matèria sobreabundant, Hanoun no intenta controlar-la o tornar-ne el moviment inextricable. Això implicaria un *a priori* estètic amb la intenció d’establir per

2

Insaisissable Image, Marcel Hanoun

Marcel Hanoun: quan el cinema pensa el cinema

Octubre à Madrid (1964, 70 min.)
Insaisissable Image (2007, 19 min.)

Des de 1955, en llargs i curts, ficcions i documentals, films sobre pintors, sobre el teatre i sobre festes populars, Marcel Hanoun no ha deixat mai d’explorar el cinema. De la crònica d’un film fent-se (*Octubre à Madrid*) –que ofereix, des dels ulls d’un estranger, un retrat insòlit i lliure de censura de l’Espanya franquista– a la reflexió sobre el seu ofici amb les imatges gravades amb un telèfon mòbil (*Insaisissable Image*). Del super-8 al 35mm, del 16mm al

una banda un equilibri, i per altra, una correspondència. L'autor pren el partit més innocent, el més alliberat de les formes convencionals o dels coneixements adquirits. Es debat amb el cinema per trobar la paraula justa mitjançant l'esforç i el tempteig. No ens hem d'equivocar, *Octobre à Madrid* no és una reflexió sobre el cinema, sinó una lliure declaració sobre el poder del cinema, sobre la creació, sobre la sortida i l'arribada d'un film. I no ho fa recolzant-se sobre una il·lustració o una referència analògica (és a dir, recurrent al principi del film dins del film), sinó prenent com a punt crucial de la qüestió el propi film al que assistim. Partint del rodatge i arribant alguns anys després a la còpia definitiva per intermediari de treballs de laboratori successius, la *distància* que compona el film apareix i es veu, no transposada, sinó realment avaluada. L'única forma d'indicar aquestes etapes constitutives era la de portar el material en brut a la sonorització, de comparar les forces significatives disperses i mostrar la seva intersecció i combinació: un treball de modificacions."

* André Techiné, *Cahiers du cinéma* núm. 174, gener 1966.

"Sobre el numèric (el « numerètic »)", per Marcel Hanoun

El suport, la "tela" no fa l'autor, l'obra –la seva cristallització– no fa la creació cinematogràfica, i no és tampoc el pes de la càmera –una eina cada vegada més petita– la que crea. [...] Tota nova tècnica només és un mode provisional, transitori, no pot exemplaritzar-se. El digital [numèric] només és un nou avatar de la creació. El precedeixen altres tècniques, el sol fonament de les quals és el de l'únic i mateix pensament creatiu, pensament que no és mai sumís. La creació té unes dades constant, la seva necessitat; té poc a veure amb el confort.

Sigui quin sigui l'eina de creació, segueix el verb i el pensament escrivint-se i acomplint-se en el gest mateix de l'escriptura. [...] Tota filmació, sigui digital, analògica,

argèntica, hauria de poder procedir de l'oblit de la càmera, màquina que es diu aleatòria, que es diu deshistoritzant, de sorprendre la imatge, imatge fora del camp, amagada, arrancada, que per resistir –la imatge al marge, massa al marge, lliurada de les cadenes de la pantalla–, no s'ofereix sempre a la immediatesa de la nostra consciència i la nostra mirada"

* Marcel Hanoun, *Le Fresnoy, a Cinéma cinéaste. Notes sur l'imatge écrite*, Yellow Now, Crisnée, 2001, p. 79.

Insaisissable Image, per Marcel Hanoun

No he volgut fer un film extravertit. He realitzat, dia a dia, i al llarg d'un mes més o menys, un diari íntim, però no impúdic, mostrant el curs ineluctable d'una malaltia crònica que pateixo. Però a la

Octobre à Madrid, Marcel Hanoun

3

Octobre à Madrid, Marcel Hanoun

vegada mostro a la meua companya, el meu gust pel bon vi i el bon menjar. He captat alguns moments sonors al llarg dels trajectes regulars en ambulància (un discurs encès de Ségolène Royal, algunes frases dels conductors i infermers de l'ambulància...)

No puc dir més sobre aquest film que m'ha proporcionat un gran plaer i que comparteixo amb Estelle, la meua còmplice, el plaer del muntatge fet i refet, de realitzar dia a dia, *in vivo* si es pot dir.

Marcel Hanoun

Sobre Insaisissable image, per Carlos Muguiro

Obligat a sotmetre's a diàlisi de forma regular i metòdica, Marcel Hanoun (que fins a aquest dia, i al llarg de cinquanta anys, havia rodat en tots els formats disponibles) va descobrir que l'única càmera que podia manejar en l'ambulància, introduir en la sala de diàlisi i manipular amb una sola mà era precisament la que duia incorporada el seu telèfon. No existia en aquest cas argument estètic més poderós que el de la impossibilitat d'una altra opció. Al posar l'èmfasi no tant en l'ontologia de la imatge (de la nova imatge) sinó en la seva pròpia existència (ésser o no ésser, aquest era el dilema), Hanoun desplaçava el debat directament al terreny de la seva necessitat. Per dir-ho breument, si el director volia filmar-se en el tràngol de la malaltia, hauria de ser necessàriament amb l'única càmera capaç d'adaptar-se a aquest nou ecosistema. De tal manera que aquells arguments sobre la impossibilitat adquirien en la seva boca la fondària d'una veritable lliçó sobre l'ètica de la imatge: també de la imatge captada pel telèfon mòbil. Ja en el títol, *Insaisissable image*, Hanoun jugava amb l'equívoc de què les imatges preses pel mòbil s'escapaven de la mà: imatge incapturable, imperceptible, fugissera. La mà les atrapava i de la mà s'escapaven sense adonar-nos.

**La mano que mira. Siete ensayos, un objetivo*, Gobierno de Navarra, Pamplona, 2008, p. 14.

Programadors: Núria Esquerra i Gonzalo de Lucas

